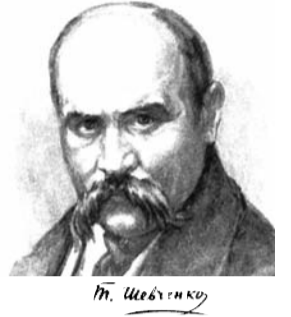

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 9-10/травень 2014 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Яблуневий цвіт

(Народна пісня)

А в саду моїм вже яблуня цвіте,
Та чого ж і досі мила не іде?
Я, мов ніжну квітку, полюбив її,
Про мою любов співають солов'ї.
Я, мов ніжну, квітку полюбив її,
Про мою любов співають солов'ї.

Яблуневий цвіт, медові ночі,
Полюбив тебе за карі очі.

Яблуневий цвіт, медові ночі,
Полюбив тебе за карі очі...

Вже травнева нічка зорями бринить,
Завели музики, скрипонька дзвенить.
Деся моя кохана в самоті одна,
А мені все сниться русая коса.
Деся моя кохана в самоті одна,
А мені все сниться русая коса...

У номері:

- «Вільному слову» – 65! ▶ стор. 2
- Петро Порошенко – президент України ▶ стор. 3
- Помер Вікентій Николайчук... ▶ стор. 4
- Тарас Шевченко – в Тульчі ▶ стор. 5
- Гетьман України Пилип Орлик ▶ стор. 6
- Наші і чужі – про Поета ▶ стор. 7
- 70 річниця депортації татар в '44 р. ▶ стор. 8
- «Казка великої родини» ▶ стор. 9
- Українсько-румунський семінар ▶ стор. 10
- Свята місяця травня ▶ стор. 11
- Біблійний конкурс у Сігеті ▶ стор. 12
- Український хор села Копашиль ▶ стор. 13
- З Першим червнем, дітвора! ▶ стор. 14
- Румунська гімнастика – 1 місце! ▶ стор. 15
- Міжнародний день сім'ї ▶ стор. 16

«ВІЛЬНОМУ СЛОВУ» – 65!

З нагоди ювілею нашого часопису «ВС», продовжувача «Нового віку», заснованого 1949 року, хочемо подякувати всім співробітникам і його захисникам, які допомогли дійти йому до цієї гарної дати - 65 років!

Не завжди легкими були роки для газети, неговорячи вже про редакційний колектив. Нераз газету хотіли закрити, зітерти навіть її ім'я. Але з волею Божою і з добрими людьми редакція вийшла на поверхню і продовжувала служити нашим читачам своїми матеріалами і матеріалами дописувачів, які вірили в її майбутнє.

Завжди набагато легше побороти труднощі, коли знаєш, що за тобою стоять твої друзі, віддані українці, які не дають бути самотніми перед незгодами.

Тож порадіймо разом за те, що перемога за нами і що існує цей часопис, який приносить хоч крихітку радості в кожен хату, куди вона доходить!

На Многії і Благії літа, «Вільне слово»!

Сподіваємось, що СУР, традиційним часописом якого «Вільне слово» є вже 25 років, після Румунської революції з 1989 року, триватиме далі, і не тільки, подумає, як саме (найкраще, щоб про це довідався світ!) відзначити щомісячник «Вільне слово» з нагоди його 65-річчя!

Дякуємо! І просимо відгукнутися на цю подію великого традиційного значення для українства Румунії та України.

Виступ голови СУР по Сігетському радію (09.05.2014 р.)

Шановні слухачі Україномовної передачі Радіо муніципалітету Сігету-Мармацієй!

Ярадий, що знов маю нагоду зустрітися з Вами по радіохвилях на українській мові. Від березня у нас відбулися такі головні події:

– З нагоди святкування 200-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка в повітах Сучава, Яси та Тульча брала участь Делегація Товариства «Україна-Світ» у складі голови Секретаріату Алли Кендзери, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка Валентина Сперкача, артистки театру і кіно Світлани Сасу та вокального ансамблю «Джерело» зі Львова.

– Від 7 по 11 квітня в місті Ботошань відбувся національний етап Олімпіади з української мови та літератури, конкурсу, де, між іншими важливими учасниками, був присутній і директор українського ліцею ім. Тараса Шевченка з Сігету проф. Касіян Піцура разом з викладачами української мови.

З цієї нагоди поздоровляю переможців олімпіади – учнів, які були підготовлені знаменитими марамороськими педагогами.

Щодо діяльності Союзу українців Румунії в місяці травні, то можемо сказати, що маємо різні культурно-виховні події:

– В першу чергу продовжуємо відзначення 200-ї річниці від народження нашого генія Тараса Шевченка.

– Відбудеться симпозіум та презентація книги «Тарас Шевченко – апостол українського народу» у Сату Маре 24-25 травня.

– В Русь-Полянні відбулося вшанування ветеранів II-ої Світової Війни 11 травня, де запрошені аматорські артистичні групи з Мараморошини.

Свято почало з панахидою та поставленням квітів до пам'ятника ветеранів в парку села.

– Плануємо зробити презентацію книг: голови Союзу українців Румунії Степана Бучути «Словом і ділом», редактор Михайло Михайлюк, та Юрія Павліша «Рідне слово», вірші для дітей, редактор Іван Ковач.

Також в місяці травні починається конкурс з декламування української поезії по повітах.

Бажаю успіхів всім тим, хто причетний до наших подій!

Степан БУЧУТА,
голова СУР

Пізнай мене!

Мотто: «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці, Бо на вечорниціх дівки-чарівниці!»

9 квітня цього року учні V-VIII-их класів Технологічного Ліцею із села Поляни, структура Квасниця, брали участь у проекті «Моя подорож до різних культур». Проект був ініційований Загальним Напрямком для Освіти з Мовами Меншин від Міністерства Освіти. Мета проекту - підтримувати мову, традиції та обряди меншин, що живуть на території Румунії.

Для цього проекту учні підготували сценету на тему «Вечорниці», маючи нагоду представити свій прекрасний одяг,

традиції та обряди, а також спілкуватися українською мовою. Щоб зобразити давні часи, коли відбувалися вечорниці в селянських хатах, учні принесли гарні килими та прибрали клас. На стіл поставили гарний калач, яблука та горіхи. Дівчата принесли для вечорниць різні ручні праці (вишивки, плетіння, прядіння), і вони мене здивували, бо, насправді, вони вміли і прядсти і плести. Хлопці принесли акордеон та гітару, виконуючи гарні українські народні пісні. В сценету увійшов і момент народних танців, який дуже сподобався учням.

Сценета тривала приблизно дві години і закінчилася з фотосесією.

Анна-Аліна ГРИЖАК

Поздоровлення Президента Румунії Траяна Бесеску Петру Порошенку з нагоди перемоги на президентських виборах в Україні

25 травня 2014 р. після оприлюднення результатів дослідження, здійсненого телевізійним екзит-поллом за підсумками позачергових виборів Президента України, глава румунської держави Т.Бесеску оприлюднив поздоровлення на адресу П.О.Порошенка наступного змісту:

«Президент Румунії, пан Траян Бесеску, вітає перемогу пана Петра Порошенка на президентських виборах в Україні, що відбулися в неділю 25 травня ц.р. Вибори були вільними та коректними, навіть якщо в деяких регіонах сепаратисти спробували заважати присутності на голосуванні. Пан президент Траян Бесеску поздоровляє українську владу за той спосіб, в який вона зуміла організувати вибори у відповідних умовах.

Румунія визнаватиме офіційні результати президентських виборів відразу після завершення підрахування кількості голосів».

Департамент Прес-служби Президента Румунії

В Полянах – перший національний конгрес українських адвентистів у Румунії

11 - 12 квітня 2014 року в селі Русь-Поляна відбувся перший національний конгрес українських адвентистів в Румунії, організованим Департаментом Етнічних Груп Адвентистської Церкви сьомого дня Румунії. На регіональному рівні були проведені такі зустрічі в Молдові в 2012 і в Банаті 2013 роках.

Конгрес, який відбувся недавно відновленому культурному центрі села, був відкритий пастором Ернестом Сасом-

нашу ідентичність, приймаємо наше уявлення», бо погляд за справжнє, щоб українців у Румунії, і не тільки це, для тих, чий покликання показує важливість збереження заповідей Божих і віри в Христа.

Конгрес – хол був прийняв понад 500 учасників, які зібралися з Банату, Молдавії, Марамориша і України.

Гості, які прибули на захід, передали вітання і думки Писання. Ранкову Проповідь від богослужіння провів пастор Теодор Гуцану, а вітальне слово передав і пастор Степан Томойога.

У заході взяли участь директор етнічних Груп Нодь Дьюло Каза з Банату, Макон Серджу та Іштван Лукач Філеп з Північної Трансільванії.

Також на заході були присутні Голова конференції Західна Україна, Олександр Антонюк, пастори Рірчак Ілля, Крішле Іван з вокальною групою Мунчяг (Україна), чие служіння принесло радість, а також примар села Русь-

Поляна Штефан Онча та економічний радник Союзу українців Румунії Микола-Мирослав Петрецький, який передав вітальне слово голови Союзу українців Румунії та слово першого заступника голови СУР Мирослава Петрецького.

Торжество дня було посилене пісню і

музикою церков українського етнічного походження. Поряд з церковними хорами Рускови, Реміт, Кривого та Русь-Поляни, молоде покоління співало в народних костюмах.

Конгрес закінчив промовою пастор Ернест Саса, а Святковий захід закінчився освяченою молитвою і змішаним хором.

Треба підкреслити той факт, що Союз українців Румунії щороку був запрошений на заходи, організовані українськими адвентистами Румунії в долині Рускови, заходи, на яких із задоволенням брали участь, а ще головніше те, що такі заходи проводяться на українській мові, таким

головним організатором заходу і директором Департаменту Етнічних Груп адвентистів сьомого дня.

Гасло заходу було: «Євангелія для українців – дзвінок для пробудження Тим, Який є Світло світу». Виклик перетворився в посиланням, коли він був представлений в контексті гасла департаменту: «Знаючи

чином підтримуючи українську культуру, українську мову та український дух в Румунії.

Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ,
економічний радник СУР

Маріус СЕМЕНЮК

ПОВІК ПАМ'ЯТАТИ ДІДІВСЬКУ ПОРАДУ

*Настала сьогодні, як нігда, година
Взять молот у руки і гідно шляхом
Піти за братами сотненськими неба
І не закрявати свій зір перед Злом!*

*Бо ми, українці, погорда природа,
Захистимо наш усебожний завіт –
Повік пам'ятати дідівську раду:
«Якщо ти шануєш, повік будеш жити!».*

ЯКИЙ Я БЕЗБОЖНИК?!

*Який я безбожник, скажіть Ви, шановні,
Що хочу спитати в невчених знання...
Тому, що прошу я людської пошани
Для всіх побратимів, що своїм мовчанням
І підлим носити лишають звання?!*

*Який я безбожник, поясніть, будь ласка,
Чим же провинився перед Словом Христа?..
Що сильно лютую, коли розкрадають
Безстидно і мовчки з спільного майна?!*

*Який я безбожник, що хочу по правді
Трудитись і зажди жити із сумлінням,
Що вклала у мене вкраїнська родина –
Живи по заслугах, а не хабарем?!*

*Який я безбожник, схаменіться, браття,
Послухайте голос Шевченка й Франка!
Вставайте, братайтесь, беріть
молот в руки!..
Не приймуть же в Царство підлого раба!*

*Який я безбожник, їй Богу, не мучте!
Висловлюйтесь, й тоді, лише не мовчіть!..
Розкриють же рота каміння і діти,
Та пізно вже буде сказати чогось!..*

Папа подарував Арсенію Яценюку ручку, щоб підписати угоду про мир

Папа подарував Яценюку ручку, щоб підписати угоду про мир.

Під час аудієнції у Понтифіка прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк отримав у подарунок ручку.

Про це А. Яценюк написав у своєму Facebook, передає Еспресо.TV.

«Цю ручку Папа Римський Франциск вручив мені зі словами, що нею повинна бути підписана мирна угода. І вона буде підписана... Угода зі світом про мир в Україні», - написав прем'єр.

ПЕРЕСТАЛО БИТИСЯ СЕРЦЕ ПУБЛІЦИСТА Й ПИСЬМЕННИКА ВІКЕНТІЯ НИКОЛАЙЧУКА

Віднині наша українська та румунська преса відчуватиме відсутність публіциста й письменника, доброго нашого друга Вікентія Николайчука.

Красивий мужчина, майже завжди в костюмі та з галстуком у білій сорочці, як справжній інтелектуал, професор, публіцист та письменник Вікентій Николайчук (нар. 16 жовтня 1943р.), теплосердечний та гіперактивний, достойний, шляхетний, що завжди включався з порадами на виконання наших пекучих справ, раптом покинув, померши від інсульту, що сталося в неділю 4 травня ц. р. перед стривоженою сім'єю в Ясах, де відправлялися поминки за покійного його тестя, батька дружини й дідуся його внуків.

Вікентій Николайчук походив із селянської багатодітної сім'ї села Мариця-з Сучавщини хоч уже десята дитина в батьків, обдарований любов'ю до науки, він закінчив початкову школу в рідному селі, українську середню школу в місті Сереті та факультет філології з румунсько-російським відділенням, після чого працював викладачем у селі Городнику та в Радівецьких школах Н-р.2 і 3, постійно здобуваючи успіхи у навчанні, класних і позакласних подіях заходах учнів, на конкурсах та олімпіадах з румунської іноземних мов.

Талановитий професор, В. Николайчук ніколи не завдячувався власними успіхами на мистецькому полі. Він завжди збирав також по школах творчі колективи учнів і друкував їх доробки в шкільних журналах, добре відомих на повітових рівнях: «Інтерференції» (Радівці) та «Лотус» (Ч.А. Росетті-Тулча). Також засновує місцеві літературні журнали «Іконар», присвячений Мірчі Стреїну (Радівці), «Ексод/Вихід», присвячений поетові Траяну Келаріу (Дарманешти), «Буковина» (Радівці), «Верховина» (Сучава), транснаціональний журнал «Клопотул Буковіней» (Радівці-Чернівці) і останній літературно-мистецький журнал «Обчина літераре/ Літературне підгір'я» створений разом з письменниками Емілем Яношем та Йоном Преліпчаном.

Політичну та громадсько-соціальну діяльність підняв на вищий рівень як депутат української меншини Румунії в період 1996-2000рр., коли спромігся поширити вивчення української мови у школах Румунії, допоміг в ремонті та побудові деяких церков в українських місцевостях, допоміг у розвитку деяких національних проектів нашої української меншини.

Найкращі здобутки цього періоду можна вважати культурно-освітнянські зв'язки між викладачами рідної української мови в Румунії, які удосконалювали свою професійну підготовку в Києві з допомогою Товариства «Україна-світ», Посольства України в Бухаресті та Генерального Консульства в Сучаві, а теж наших найкращих учнів-олімпійців, що проводили канікули в міжнародних таборах АРТЕК в Криму та «Молодої Гвардії» в Одесі.

Творча й дослідницька праця Вікентія Николайчука розвивалася постійно впродовж понад сорока літ, період, в якому друкував різні дослідницькі праці, рецензії, сторінки критики та історії літератури, есе, інтерв'ю тощо, які бачили світло друку в багатьох журналах та часописах Румунії, Р. Молдови та України, з-між яких згадаємо «Буковину» (Радівці), «Теологія і життя» (Яси) «Бюлетень Словесного Наукового Товариства/ Buletinul Societății de Științe Filologice» (Бухарест), «Конкордія» і «Час» (Чернівці) «Самостійна Україна» (Київ), «Край ноу» та Сучавський монітор, та, насамперед, у наших «Вільне слово», «Український вісник» і «Curierul ucraïnean» тощо.

У 2005 р. письменник видав свою першу книгу публіцистики румунською мовою «Perete culturale și umane», в якій друкує зразки своєї творчості, представляючи достатньо чітко деякі вершини української та румунської літератур. Отже закоханий в румунсько-українську культуру, публіцист та письменник В. Николайчук старався бути присутнім на великих заходах культури в Буковині, на літературних святах М. Емінеску і Т. Шевченка,

історичних і традиційно-фольклорних святах Румунії та України, на різних передачах місцевих і центральних передачах Радіо-телебачення, успішно продовжував свою культурно-просвітницьку працю плодючими діалогами, що можуть служити і подосі позитивним прикладом.

2012 р. стає членом Асоціації Буковинських Письменників (Societatea Scriitorilor Bucovineni) і допомагає у виданні деяких румуномовних буковинських письменників, як В. Маковийчука та Валентини Нікоари-Грішки. Здає також передмови до прози своїх румуномовних друзів Міхая Матейчука «Інший час Дона Кіхота» та Йона Преліпчану «Червоний змій».

Літературний зліт Вікентія Николайчука обірвався на його ще ненадрукованій румуномовній автобіографічній прозі «DEVENIRE/ Становлення», представленої в останньому номері журналу «Обчина літераре», де явно відокремлюється ідея життєвого ідеалу людини, яку всім нам потрібно постійно наслідувати, як ту казкову жар-птицю.

Людина, професор, публіцист та письменник Вікентій Николайчук, колишній депутат української меншості Румунії, залишиться незабутнім серед українців та румунів, що кохають свої рідні мови, рідні культури та спостерігають за нашим духовним зростанням, як це старався робити ціле своє життя покійник.

Хай Господь Бог обдарує його світлою, вічною пам'яттю!

Іван КІДЕЩУК

ТАРАС ШЕВЧЕНКО – В ТУЛЬЧІ

(Зак. Початок у поперед. числі)

Тут їх зустріли префект Тульчанського повіту Лучіан Едуард Сімон, заступник примаря Тульчі Марчел Іордаке, представник Тульчанської повітової ради Михайло Ніколає, голова СУР Тульча Дмитро Черненко, представники національних меншин, журналісти і багато інших людей.

Зустріч почалась з піснею «Рече та стогне Дніпр широкий» Делегати і запрошені коротко висловили свої думки відносно подій на Україні і про свято Шевченка. Потім показали вінки, букети квітів до погруддя поета Тараса Шевченка.

Хвилюючим моментом був той, коли учень Адріан Іванов продекламував вірш Т. Шевченка, а хор виконав пісні «Думи мої, думи мої» і «Тече вода в синє море».

Після цього моменту всі відправились до Театру «Жан Барт», де в фойє нас зустріли з хлібом і сіллю. Тут ми оглянули виставку книжок, газет і журналів. Цікава була книжка традиційної вишивки, підготовленої п. Паула Кондрат, п. Марія Рева і п. Еудженія Міхалаке. Ту же ми побачили малу виставку деяких специфічних виробів Дунайської дельти, вироблених паном Георге Тоадером.

Свято почалось із виступом на сцені голови СУР Тульча паном Дмитром Черненком, який розказав сучасну ситуацію з України і на честь 101 героїв, померлих на Євромайдані в Києві, він попросив бід присутніх хвилину мовчання.

На сцену були запрошені п. Алла Кендзера, Валентин Сперкач і Степан Бучута. Пані Алла Кендзера подякувала організаторам і щиро призналась, що не надіялась побачити в Тульчі таку важливу українську культурну подію. Вона поздоровила всю українську громаду і побажала нам нових успіхів в нашій діяльності. Потім пані Алла Кендзера від імені Міжнародної асоціації «Україна – Світ» нагородила ювілейною медалю «200 років від народження Тараса Григоровича Шевченка» п. Ірину Мойсей – редактора «Нашого голосу», п. Юрія Глебу – першого заступника СУР і голову СУР Тімішоара та Дмитра Черненка – заступника голови СУР і голову СУР Тульча.

В продовженні програму гарно представили Магда Гросу по-українськи і Крістіна Бадя по-румунськи.

Програму відкрив Ансамбль пісні і танцю «Задунайська Січ» з відомою піснею на слова Тараса Шевченка «Думи мої, думи мої» яку співали і багато глядачів в залі. Хор продовжив співати українські народні пісні «Чого ж ти, Галю, не співаєш?» і «Тече вода в синє море». Наш слух був очарований сильними, теплими, ніжними голосами. Все це відбулося під керівництвом Тудосії Бутірі та проф. Даном

Міроновим на акордеоні.

Лоредана Іванов дуже гарно продекламувала вірш Тараса Шевченка «Думка».

Солістки Лаура Дорофтей та Ліоара Теодоров гарними голосами чудово виконали народну українську пісню «Вітре буйний!».

Продовжили програму діти городчика села Мурігйол – «Муругильські козачки», які

представили гарний тематичний танець під керівництвом виховательки Олени Камелії Іванов.

Вокальна група «Рибалка» з села Крішан проспівали пісні: «Плавай, плавай, лебедонь-

ко», «Ти дорожка, ти залізна» і «Посадив собі сад над річкою».

Наймолодші представники ансамбля «Задунайська Січ» гарно проспівали відому українську народну пісню «Ой сад виноград» і дуже гарно протанцювали український традиційний танець під керівництвом пана Дмитра Черненка.

Вокально-інструментальна група «Дунай» села Пардина весело й приємно проспівала пісні: «Кругом саду я ходила», «Ой на горі больниця стояла» і «Ти, козаче».

Молодіжна група ансамбля «Задунайська Січ» під проводом п. Ліоари Теодоров дуже гарно виконала пісні «Полюбила Петруся» – солістки Рамона Зоріла і Лаура Дорофтей, – а і «Чом ти не прийшов?», «Вийшла вода в саду».

Ми дуже раді, що на сцені виступали не тільки дорослі люди, а й діти та молодь, – наше майбутнє. Добре було б, щоб і в нашому краї завели українську школу та українську церкву, інакше, з часом, все пропаде. Пропаде і українська меншина нашого краю.

Ансамбль «Чорне море» із Сфенту Георге (Катерлез), молоді люди під проводом Марії Гордей, жваво і гарно співали українські народні пісні: «Чорне море», «Місяць на небі» та «Мама сина просила».

Валентина Батаке чудово продекламувала вірш Тараса Шевченка «Вітер віє».

Виступив і вокальний ансамбль «Белканто» з Тульчі під проводом отця Адріана Титоренка, який гарно і приємно проспівав три релігійні пісні в супроводі піана, на якому грала проф. Юлія Титоренку.

Ансамбль «Веселка» з Караормана під керівництвом Габрієли Артимова гарно й весело проспівали пісні: «Цвіт із рожі», «Їхав я лісом зеленим» та «Козацька похідка». Все – в супроводі орги, на якій грав Ванюша Артимов.

Вокальна група «Біла рожа» з Леті проспівала українські народні пісні «Ой у лісі при долині», «Червона калина», «На широкім табуні».

Молодіжна група «Задунайської Січі» завершила концерт піснею «За лісами-горами», яку чудово виконала солістка Лаура Дорофтей, а також традиційним українським танцем на мелодію «Розпрягайте хлопці коні» теж під проводом Лаури Дорофтей.

Це був чарівний концерт, під час якого всі наші почуття були повністю задоволені. Цей концерт зачарував нас слух і зір. Наш слух тишився теплими, ніжними голосами. Наш зір, завдяки віртуозності і спритності танцюристів, тишився.

Треба нагадати, що після кожного виступу звучали тривалі оплески.

За все треба подякувати панові Дмитрові Черненку, який доклав всі зусилля, щоб ця подія була такою гарною і приємною.

Віргілій РІЦЬКО

Теофіл РЕНДЮК

«ГЕТЬМАН УКРАЇНИ ПИЛИП ОРЛИК: МОЛДОВСЬКІ ТА РУМУНСЬКІ ШЛЯХИ»

Наступний період більш глибокого ознайомлення П. Орлика, озброєного талантом, доброю освітою, знанням іноземних мов, захопленого теологією, філософією, літературними здібностями та надзвичайно працюючого, з тодішньою Молдовою наступив і з початком його роботи у 1799 році канцеляристом, а згодом старшим канцеляристом і реєнтом Генеральної військової канцелярії І. Мазепи.

Проте знайомство вже відомого на той час на всю Європу та Малу Азію волелюбного українського гетьмана зі своїм майбутнім генеральним писарем [за нинішніми стандартами ця посада відповідає рівню прем'єр-міністра або канцлера. – Т.Р.] сталося значно раніше. С. Павленко, всебічно вивчаючи рідню та оточення І. Мазепи, дійшов до такого висновку: «Зіставлення років народження П. Орлика та небожа І. Мазепи І. Обідовського (1671-1672 рр.) доводить, що вони не лише навчалися в один час у Києві і були знайомі один з одним, але й, цілком вірогідно, мали приятельські стосунки»⁹. Власне, цим, – додає Л. Шендрік – можна пояснити запрошення П. Орлика у січні 1698 році на весілля ніжинського полковника Івана Обідовського з донькою Генерального судді Василя Кочубей Ганною. Імовірно на цьому весіллі відбулося знайомство П. Орлика з донькою полтавського полковника Павла Герцика, яку також звали Ганною¹⁰ та яка стала не лише вірною супутницею життя першого українського гетьмана в екзилі, але матір'ю його восьми дітей. Безперечно, досвідчений І. Мазепа, шукаючи здібних співробітників та помічників, яким би можна було довіритися у своїх далекоглядних планах щодо майбутнього Вітчизни, не міг не помітити талановитого П. Орлика. Тим паче, що для цього були серйозні підстави: ще під час навчання у Києво-Могилянській академії, а саме у 1695 році, молодий поет, автор чисельних хвалебних віршів, відомих на той час під назвою «панегірики», одну з них – «Алکید руський» присвятив славному гетьману, завдяки чому ім'я П. Орлика стало популярним серед української старшини¹¹ і, зрозуміло, добре відомим самому І. Мазепі.

Робота в Генеральній військовій канцелярії ще більше зблизило П. Орлика з І. Мазепою. Як пише М. Василенко, «...Орлик зробив при дворі гетьмана нечувано швидко кар'єру, ставши згодом довіреною особою Мазепи. Кар'єра була зроблена не пролазництвом, чи за чиєюсь протекцією, а завдячуючи своєму розуму, енергії, таланту, освіченості, які завжди його відзначали і в подальшому послужили основою для його вибору на гетьмана»¹². Нові, більш високі призначення стали можливими завдяки природній обдарованості, кмітливому розумові та наполегливості в навчанні і роботі самого П. Орлика. Швидкій кар'єрі він був зобов'язаний, у першу чергу, власним здібностям і якостям – чіткій пам'яті, високій освіченості, шляхетному такту та дипломатії. Як відомо, він, як і І. Мазепа, володів багатьма іноземними мовами, зокрема, латинською, давньогрецькою, німецькою, французькою, польською, шведською, білоруською та російською. В його бібліотеках були сотні книг, у тому числі твори, Аристотеля, Геродота, Цицерона, Вергілія, Данте, Мольєра, Монтеск'є та багатьох інших європейських

та світових вчених, письменників та поетів, більшість з яких він читав мовою оригіналу.

Ще дві важливі обставини послужили підґрунтям для подальшого зближення П. Орлика з І. Мазепою.

Перша – це той факт, що 5 листопада 1702 року гетьман став хрещеним батьком старшого Пилипового сина Григора, який з часом був призначений старшиною в королівській шведській, потім саксонській гвардії, пізніше – членом таємної королівської ради та маршалом Франції та на честь якого паризький аеропорт, розміщений на його колишніх володіннях, сьогодні названо «Орлі».

Друга – те, що будучи в ранзі реєнта Генеральної військової канцелярії, П. Орлика було втаємничено в далекосяжні плани свободолюбного гетьмана. Залучення П. Орлика до таємних справ І. Мазепи розпочалося саме відтоді як у 1706 році його було прилучено до закритого дипломатичного листування гетьмана з європейськими лідерами, у тому числі з господарями Придунайських князівств, але насамперед, з польськими та шведськими політичними колами на чолі зі С. Лещинським та, відповідно, Карлом XII. Але, заради справедливості, треба підкреслити, що П. Орлик спочатку сумнівався у вірності І. Мазепи Петру I, оскільки для цього були серйозна підстава – таємна, невідома російському

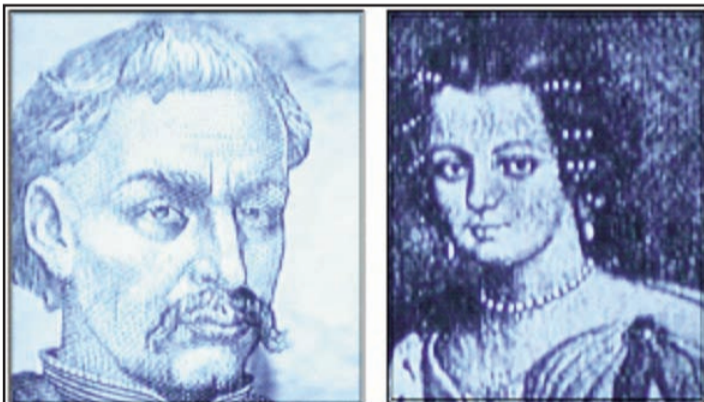

Фото 1. Гетьман України І. Мазепа та княгиня Ганна Дольська, таємне листування між якими забезпечував генеральний писар Війська Запорізького П. Орлик через молдовського посильного.

царю, переписка. Проте з часом, все стало на місці і зрозумілим молодому реєнту. Вирішальним у цьому плані стало зізнання самого гетьмана, безперечно, після тривалого випробування кандидата у свої близькі соратники, у тому, що веде таємні переговори з метою спасіння України. «Тримаю я тебе міцно, – казав І. Мазепа П. Орлику, – і сподіваюсь, що ані совість твоя, ані цнота, ані почтивість не дозволять тобі, аби мене, пана і благочинника свого, зрадив»¹³.

17 вересня 1707 року І. Мазепа відкрив йому свої реальні плани щодо відносин з Московією. Як свідчив сам П. Орлик, І. Мазепа чітко пояснив йому, чому веде антимосковські переговори з польським та шведським королями: «...не для приватної користі, не для вищих гонорів, не для більшого збагачення, а для вас усіх... для загального добра матері моєї Вітчизни, бідної України, всього Війська Запорізького і народу малоросійського»¹⁴. У листі до Стефана Яворського генеральний писар дуже виразно і яскраво описав цю драматичну сцену, навів текст промови І. Мазепи: «Досі я не посмів передчасно виявляти тобі свого наміру та тайни, яку ти відкрив учора випадково, не тому, щоби я мав який-небудь сумнів щодо твоєї

вірності для себе – адже ніколи не зможу про твою чесність і подумати, щоб ти за таку мою ласку для себе, любов і добродійства відплачував мені невдячністю і став зрадником. Проте, зваживши, що хоча ти розумний, з чистою совістю, все ж молодий і у таких обставинах не маєш повного досвіду, боявся я, щоби ти у розмові з різними російськими та нашими старшинами, чи то довірливо, чи з необережності не вимовився перед ким-небудь з тим секретом і тим самим мене і себе не погубив. Тому, що тепер не можна було затаїти цієї тайни, то Всевишнього взиваю на свідка і присягаю»¹⁵.

Слід уточнити, що під наведеним вище висловлюванням «... я не посмів передчасно виявляти тобі свого наміру та тайни, яку ти відкрив учора випадково» І. Мазепа мав на увазі достеменний факт, коли напередодні він, будучи в Києво-Печерському монастирі, отримав чергову таємну кореспонденцію від княгині Ганни Дольської – першої дружини князя М. Вишневецького, яка була рідною тіткою польського короля С. Лещинського. (Фото 1). Вона, у свою чергу, підтримувала тісні зв'язки з королем, що напередодні історичного переходу І. Мазепи восени 1708 р. на бік шведського короля Карла XII-го та його союзника С. Лещинського мало для гетьмана велике значення.

Цікаво, що таємне листування між українським гетьманом та княгинею забезпечував генеральний писар через молдовського посильного, який не викликав пряму підозру з боку всюдисущих польських та царських агентів, забезпечуючи, таким чином, стабільне листування між адресатами.

У шифрований лист княгині Г. Дольської, одержаний І. Мазепою у Києві 16 вересня 1707 р. та прочитаний П. Орликом, було вміщено також лист від С. Лещинського, в якому король обіцяв «прийняти козаків по-батьківськи та задовольнити їх бажання». «Княгиня Дольська надіслала мені через одного волоха сей лист, зашивши його у шапку посланцеві», – такими словами одного того осіннього вечора гетьман повідомляв свого генерального писаря П. Орлика про отриману кореспонденцію з Польщі, в якій С. Лещинський викладав свої пропозиції щодо можливих майбутніх політичних відносин, спрямованих проти Росії¹⁶. Княгиня писала, що її ксьондз-єзуїт і капелян Зеленський, з яким гетьман бачився у її дворі, вертаючи з Жовкви, був у Саксонії, переговорював з королем С. Лещинським і привіз від нього лист, який вона гетьманові разом зі своїм нинішнім листом посилає. Крім того, король передав проект нової умови з Україною, котрий вона видасть гетьманові довіреному післанцеві, якщо він від гетьмана прибуде. Таким посланцем і був згаданий вище волох. Ці переговори завершилися на початку 1708 року укладенням формальної угоди між гетьманом І. Мазепою і королем С. Лещинським.

Література:

- 13 Цит. з мовним адаптуванням тексту за: Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. – С. 60.
- 14 Цит. за: Шендрік Л. Гетьман Пилип Орлик – автор першої Конституції України. – С. 10.
- 15 Цит. з мовним адаптуванням тексту за: Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. – С. 59; Апанович О. Гетьман України емігрант Пилип Орлик / <http://exlibris.org.ua>

(Далі буде)

Відійшов у вічність**СЛАВНОЇ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОР
ВІКЕНТІЙ НИКОЛАЙЧУК**

Зглибоким сумом та болем вразила всіх звістка про те, що 4 травня 2014 р. раптово і передчасно, на 70 році життя, у повному запалі творчої діяльності, покинув нас відомий публіцист, письменник, талановитий перекладач, журналіст, редактор, а передусім відданий педагог – Вікентій Николайчук. Народився 16 листопада 1943 р. в сучавській місцевості Маріцей, син Дмитра і Марії, в селянській багатодітній родині, де він був десятим народженим. Після початкової школи у рідному селі середню освіту здобув у сучавському ліцеї «Штефан чел Марє» (останні два класи у Сереті в українському відділенні), а вищу освіту на філологічному факультеті (румунська мова і література - російська мова і література) в Яському Університеті «Александру Йоан Куза».

Викладав російську та румунську мови в школах місцевостей Городнікул де Сус і Радівці. Після виходу на пенсію проф. Николайчук, бажаючи підняти культурний рівень українських, липованських та румунських дітей в Дельті Дунаю працював там три роки в початковій школі місцевості Ч.А.Росетті, всупереч тяжких тамтешніх умов. Також активно виступав за поліпшення життєвого рівня жителів цієї зони.

Обраний депутатом української меншини в Румунський Парламент, В.Николайчук в строк своїх повноважень (1996 - 2000 рр.) запропонував і розпочав низку корисних законів.

Працював редактором, або головним редактором, багатьох журналів і газет; співпрацював з багатьма виданнями із Сучави, Чернівців, Києва, Бухареста, дописуючи численні статті, нариси, рецензії, інтерв'ю тощо. Був видатним членом Спілки Письменників Буковини.

Видав у 2005 р. книжку “Repere culturale și umane”, 260 ст., у Видавництві Флондор, яка підсумовує його багаторічну публіцистичну діяльність, торкаючись різноманітних тем і подаючи багато інформацій щодо таких великих постатей, як, наприклад Тарас Шевченко, Ольга Кобилянська та ін.

Проф. Вікентій Николайчук активно включився в громадське життя, працював на українську справу. До останніх днів був у вирі подій, займався громадськими справами. Всі свої обов'язки виконував віддано, жертвенно та сумлінно. Як взірцева людина, міг послужити прикладом для всіх. Люди, яким поталанило спілкуватися з ним, згадують притаманну йому принциповість, чесність, коректність, справедливість, велику щедрість його душі.

Щирий український патріот, В. Николайчук прилучився до міжнародної організації “Об'єднання Українських Націоналістів (державників)” - ОУН (д). Як видатний його член, був обраний Головою ОУН(д) на Румунію.

З його відходом у вічність тяжкої втрати зазнала його родина: дружина Тетяна - художник, сини: Адріан - інженер, Віктор - дизайнер, внуки: Андрій, Андрея, Аліна, Міруна. Щирі їм співчуття!

Покійний лишив за собою порожнє, незаступиме місце як у родині так і в українській громаді. Хай ніколи не заросте стежка до його могили!

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

9 травня 2014 р.
Ольга АНДРИЧ

НАШІ І ЧУЖІ – ПРО ВЕЛИЧ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Весь світ знає, що 2014 рік – 200-річний ювілей Тараса Шевченка. В березні - місяці народження і смерті Великого Кобзаря – Союз українців Румунії, в рамках 200-річчя від народження Тараса Шевченка організував грандіозні концерти, на яких були присутні депутати Румунського Парламенту, керівництва Посольства України в Бухаресті, Генерального Консульства України в м. Сучава, керівництво префектур і повітових рад, де проживають українці, та інші високоповажні представники культури, культів, освіти, представники місцевих організацій СУР.

Із цими подіями не закінчено святкування нашого Тараса цього року. Тому подаю кілька вражень шевченкознавців, письменників, перекладачів генія українського народу, славістів, поетів, професорів про велич Тараса Шевченка:

• «... Шевченко – один з найбільших майстрів світової поезії». Кларенс Меннінг – славіст, перекладач творів Шевченка

англійською мовою в США.

• «...Шевченко був найбільшим народним поетом з усіх великих поетів світу. З цього погляду український поет був вищий за Міцкевича і Пушкіна... Поезія Шевченка була явищем єдиним і неповторним... Немає для неї відповідника у світовій літературі. Небагато було на світі поетів, які відігравали б у житті власних народів

більшу роль, ніж Тарас Шевченко в Україні. Так уважає Мар'ян Якубець – літературознавець, шевченкознавець із Польщі.

«Чужинці-дослідники, що звертають

увагу на творчість Шевченка, переймаються здивуванням, що поет, митець слова так широко і всебічно вплинув на різні сторони духовно-національного життя нації»; «Шевченко був некоронованим королем української національної революції 1917-20 рр.».

Університетський професор Юрій Бойко, Німеччина:

• «Велика сила прийшла з Правобережної України, справжній обновитель української літератури (...) В історії всесвітньої літератури мало таких прикладів, щоб 26-літній поет виступив з такими зрілими творами перед народом, як Шевченко... В історії літератури він поставив собі пам'ятник, сильніший від бронзи».

• Альфред Єнсен – славіст, поет із Швеції: «В особі Шевченка залучено найбільшого співця українського народу, геніального поета. Його талант не міг повністю розвинути, та вже одне те, що він зміг написати, забезпечує славу. (...) Його біографія читається, як роман, в якому герой, замість вийти з темряви до світла, потрапляє з ночі в ніч»...

Юрій ЧИГА

До 70-ї річниці депортації кримських татар

Трагедія кримських татар у 1944 році та їх повернення до незалежної України

Трагічною сторінкою увійшла в літопис історії кримсько-татарського народу його масова депортація, здійснена партійно-державним керівництвом СРСР. У ніч з 17 на 18 травня 1944 р., згідно з постановою Державного комітету оборони СРСР від 11.05.1944 р., з Криму почали депортувати кримських татар, звинувачених у «зраді батьківщини». На НКВС покладался обов'язок закінчити виселення кримських татар до 1 червня. За найбільш вірогідними оцінками істориків, депортації зазнали понад 194 тисячі кримських татар. 24 червня їх долю розділили понад 15 тисяч греків, 12,4 тисячі болгар, 9,6 тисяч вірмен (постанова ДКО від 02.06.44).

За постановою ДКО, спецпереселенцям дозволялося «взяти з собою особисті речі, побутовий реманент та продовольство в кількості до 500 кг на сім'ю». На НКВС та інші наркомати покладался обов'язок «забезпечити в ешелонах з переселенцями медико-санітарне обслуговування і гаряче харчування». Насправді ж, на збори переселенцям було дано лічені хвилини, а тому вони їхали майже з порожніми руками, без харчів і достатнього одягу. Багатьом сім'ям було взагалі заборонено брати з собою будь-які речі.

У доповідній записці, яку Берія написав Сталіну на початку липня, змальовується ідилічна картина: під час депортування не було жодного смертельного випадку. В іншому офіційному повідомленні все ж зазначено 191 особу, які померли в ешелонах, але й така невелика чисельність людських втрат здається неймовірною. Порівняння кількості депортованих, згідно з рапортами НКВС, і демографічного розшифрування чисельності привезених, розселених та закріплених за окремими господарствами свідчать про 7889 померлих.

Число спецпереселенців поповнилось у 1945 р., коли, по закінченні війни солдати й офіцери, які воювали з фашизмом, теж були оголошені «зрадниками» і направлені на заслання, до своїх сімей.

Кримських татар депортували у віддалені райони Сибіру, Уралу, Середньої Азії, де вони опинилися без документів, в умовах комендантського режиму, без права пересування навіть з метою пошуку загублених при виселенні сімей.

Важкі умови побуту у спецпоселеннях, які ускладнювалися незвичним кліматом та інфекційними захворюваннями, призвели до масових захворювань і смертності депортованих, що посилювалося фактичною відсутністю медичного обслуговування.

Внаслідок цього, уже в липні 1944 р. в Узбекистані спалахнула епідемія малярії та жовтухи. Зокрема, у Наманганській області захворіло 40% депортованих. За архівами

НКВС, до 1 січня 1945 р. в Узбекистані померло 13 592 засланих кримських татар, що становило 9,1% від їхньої кількості, а за наступний 1945 р. було зафіксовано ще 13 183 померлих (6 096 з яких були діти, 4 525 – жінки, 2 562 – чоловіки). Таким чином, за перші півтора роки депортації загинуло 17,8% депортованих в Узбекистан кримських татар.

За даними національного руху кримських татар, у перші 4 роки депортації з них загинуло 46,2% (за офіційною статистикою – 23%, тобто 44,9 тисячі).

28 листопада 1948 р. Президія Верховної Ради СРСР Указом „Про кримінальну відповідальність за втечу з місць обов'язкового і постійного поселення у віддалені райони Радянського Союзу в період Вітчизняної війни” встановлювала довічний термін виселення і призначала 20-річне покарання примусовими роботами за втечу та 5 років – за переховування втікачів.

Починаючи з 1954 р., репресивна політика втратила свою інтенсивність. 13 липня 1954 р. Президія Верховної Ради

(петиційна кампанія, створення політичних організацій, акції протесту тощо) призвели до ще одного політичного успіху – 5 вересня 1967 р. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ „Про громадян татарської національності, які проживали в Криму”. Указ скасовував звинувачення в зраді кримських татар, проте, проголошував нібито повне укорінення кримських татар в Узбекистані.

У січні 1974 р. Президія Верховної Ради СРСР скасувала заборону грекам, вірменам, болгарам та кримським татарам повертатися в Крим на місця їх колишнього проживання.

14 листопада 1989 р. Верховна Рада СРСР прийняла Декларацію „Про визнання незаконними і злочинними репресивних актів проти народів, підданих примусовому переселенню, і забезпечення їх прав”, а 7 березня 1991 року – Постанову „Про скасування законодавчих актів у зв'язку з Декларацією Верховної Ради СРСР від 14 листопада 1989 року „Про визнання незаконними та злочинними репресивних актів проти народів, які зазнали примусового переселення, та забезпечення їхніх прав”.

Повернення кримських татар до Криму набуло масового характеру, починаючи з 1987 р. На початку 1990 рр. кримські татари стали третьою за чисельністю етнічною групою Криму.

Репатріанти поверталися на територію, де їхні колишні поселення і помешкання були зайняті, а можливості працевлаштування обмежені або й зовсім відсутні. Потрібні були оперативні й дієві заходи влади для забезпечення прибулих житлом, роботою, установами соціальної інфраструктури – закладами охорони здоров'я, освіти, культури, дозвілля тощо. В умовах соціально-економічної кризи на

всьому посткомуністичному просторі розв'язання згаданих проблем ставало дуже складним завданням. Облаштування на Батьківщині тих, хто поверталися з місць депортації, вимагало величезних коштів.

Україна з часу проголошення незалежності взяла на себе повну відповідальність за долю всіх своїх громадян, включно з тими, що повертаються на її територію з місць депортації.

У 1992-2013 роках процес репатріації в Україну колишніх депортованих за національною ознакою осіб відбувався в рамках Угоди з питань, пов'язаних з відновленням прав депортованих осіб, національних меншин і народів, що була укладена у 1992 р. у м. Бішкек (Киргизстан) країнами-учасницями Союзу Незалежних Держав (так звана Бішкекська угода) та пролонгована у 2003 р. у м. Санкт-Петербург на наступний десятирічний термін.

Правовою основою для реалізації

(Продовження на 9 стор.)

Мустафа Джемілев

СРСР відмінила свій указ від 26 листопада 1948 р. про кримінальну відповідальність за втечу з місць заслання.

XX з'їзд КПРС (лютий 1956 р.) відкрито засудив політику депортацій. Відповідно до рішень з'їзду Президія Верховної Ради СРСР своїм Указом від 27 березня звільнила з обліку спецпоселенців кримських болгар, греків та вірмен, а 28 квітня 1956 р. видала Указ „Про зняття обмежень щодо спецпоселення з кримських татар, балкарців, турків - громадян СРСР, курдів, хемшилів та членів їх сімей, виселених у період Великої Вітчизняної війни”. Проте зазначені укази все ще забороняли депортованим повертатися у Крим.

Незважаючи на частковий характер ухвалених рішень, вони все-таки полегшили громадянське становище депортованих, позбавивши їх принизливих формальностей перебування на обліку. Це давало можливість для переселення в інші місцевості СРСР, якою окремі депортовані змогли скористатися.

Політичні акції кримських татар

Трагедія кримських татар у 1944 році та їх повернення до незалежної України

(Продовження. Поч. на 8 ст.)

державної політики у сфері захисту прав колишніх депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися на постійне проживання в Україну, є Декларація прав національностей України, а також закони України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», «Про національні меншини в Україні» та інші.

З 1991 року органи влади України докладають значних зусиль для забезпечення необхідних ресурсів з метою облаштування та інтеграції в українське суспільство репатріантів, що були депортовані за національною ознакою сталінським режимом.

З метою вирішення питань інтеграції репатріантів Урядом України 25 січня 2002 р. ухвалено «Програму сприяння соціальному становленню та адаптації кримськотатарської молоді на 2002-2005 роки» та 11 травня 2006 р. ухвалено «Програму Кабінету Міністрів України з розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулися в Україну на проживання, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство на період до 2010 року», яку було подовжено відповідною постановою КМУ на період до 2015 р.

До окупації Російською Федерацією АР Крим у лютому-березні 2014 р. Україна фактично за рахунок власних ресурсів здійснювала масштабну роботу, спрямовану на вирішення соціально-економічних проблем кримських татар та осіб інших національностей, які поверталися на постійне проживання до Криму.

Починаючи з 1991 р., у Державному бюджеті України окремим рядком передбачалися видатки на облаштування репатріантів. Бюджетні кошти спрямовувалися, головним чином, на будівництво житла, інженерних комунікацій, об'єктів соціально-культурного призначення. Загальна сума видатків з Державного бюджету України на облаштування колишніх депортованих за національною ознакою громадян станом на кінець 2013 р. становила понад 1 270, 0 млн. грн. (понад 158 млн. дол. США).

Про дієвість заходів, які вживалися Урядом України з метою забезпечення процесу репатріації та інтеграції колишніх депортованих кримських татар, красномовно свідчать такі дані:

1. Сталінським режимом було виселено з Криму 200 тис. осіб етнічних кримських татар. На початок 2013 року на постійне проживання в Україну, до АР Крим, повернулося близько 266 тис. осіб етнічних кримських татар.

2. За результатами виборів до місцевих рад у 2010 р. питома вага представників кримських татар у діяльності органів

самоуправління становила 16%, у той час як частка кримських татар у загальному етнічному складі Криму становила 13,7 %.

У 2013 році у Раді міністрів АР Крим кримські татари займали 8 керівних посад. На посадах державної служби, а також посадових осіб місцевого самоврядування, працювало понад 1 800 осіб з числа представників депортованих національностей, що становило 6,4% від загальної кількості службовців.

3. За даними Республіканського комітету АР Крим із земельних ресурсів, станом на кінець 2012 р. доля земельних ділянок, що виділені кримським татарам під будівництво

житла (понад 85 тис. ділянок площею приблизно 11 тис. га) в загальній кількості виділених земель цієї категорії для населення Криму в цілому становила 17,1%.

4. У 2013/2014 навчальному році в АР Крим діяло 15 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою (3092 учні).

Підготовка вчителів кримськотатарської мови та літератури здійснювалася Республіканським вищим навчальним закладом «Кримський інженерно-педагогічний університет» та філологічним факультетом Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського.

Міністерством освіти і науки України створено та видруковано навчальні програми з кримськотатарської мови і читання для 1-4 класів, 5-9 класів та підручники з кримськотатарської мови і літератури, українсько-кримськотатарський та кримськотатарсько-український

шкільний термінологічний словник, книгу-посібник для дітей молодшого шкільного віку «Казки великої родини» кримськотатарською мовою.

Так, у 2001-2013 роках тільки підручників для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою видано 82 назви загальним накладом 103207 примірників, близько 30 навчально-методичних посібників з кримськотатарської мови та літератури для дошкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладів. З бюджету АР Крим профінансовано видання 63 найменувань навчальної та навчально-методичної літератури та 60-ти найменувань художньої літератури на суму 3,748 млн. грн.

5. Чисельність культових будівель і приміщень для здійснення релігійних обрядів за 12 років збільшилася для мусульманських організацій – на 122% (з 146 у 2000 р. до 324 – у 2012 р.).

Українська держава, усвідомлюючи всю складність процесу інтеграції репатріантів в українське суспільство, прагнула забезпечувати релігійні потреби кримських татар та вирішувати спірні питання між представниками влади та релігійних організацій шляхом конструктивного діалогу.

6. У 2013 р. з метою забезпечення інформаційних потреб кримськотатарською мовою видавалися газети „Къырым“, „Мааріф ишлері“ та журнали „Тасиль“ і „Къасевет“. На Державній ТРК „Крим“ працювала кримськотатарська редакція „Мейдан“, мовлення якої становило 7% від загального мовлення компанії.

7. До березня 2014 р. під охороною держави знаходилися десятки пам'ятників кримськотатарського народу.

Таким чином, Україна підтримувала якнайширшу національну і культурну автономію кримських татарів на їх історичній батьківщині.

У зв'язку з окупацією у березні 2014 року Російською Федерацією Автономної Республіки Крим значна частина громадян України кримськотатарської національності, разом із сім'ями, покидають Кримський півострів, поселяючись в різних областях нашої держави. Україна і цього разу протягує руку допомоги переселенцям, надаючи максимального сприяння та допомоги в їх облаштуванні на нових місцях, де вони зустрічають виключно сприятливе ставлення з боку місцевих органів влади та пересічних українських громадян.

Водночас, Українська держава продовжуватиме докладати для забезпечення якнайширшої національної і культурної автономії кримських татарів на їх історичній батьківщині – в Криму всіх можливих зусиль, в тому числі в рамках міжнародних організацій та міжнародного співробітництва.

Посольство України в Румунії

Лист до голови СУР Степана Бучути

УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ СЕМІНАР

Дорогий Степане Бучута!

Під час перебування в Румунії на семінарі у Вішеу де Сус, я по телефону говорив із тобою відносно можливості відкриття залізничного сполучення між містами Львів-Рахів.

Направляю тобі деяку інформацію. А мій колега із Києва інженер Іван Шостак подасть Вам дуже детальний проект з цього приводу. Думаю, що в цьому напрямку можна буде плідно співпрацювати.

З повагою,
Федір ГАМОР

29-30 квітня ц.р. в румунському місті Вішеу-де-Сус, у рамках транскордонного проекту «Біорегіо Карпати», що фінансується Європейським Союзом, пройшов українсько-румунський екологічний семінар, в якому взяли участь керівники та науковці українського Карпатського біосферного заповідника та румунських природного парку «Гори Мараморощини», національного парку «Гори Родней» (він же біосферний резерват), румунського відділення Світового фонду природи (WWF) та ряду науково-дослідних інституцій Румунії.

Обговорено актуальні проблеми транскордонної співпраці щодо вивчення інвазії короїда-дукаря у хвойних насадженнях та скоординованих дій щодо моніторингу та організації заходів щодо боротьби з ентомошкідниками в природоохоронних прикордонних лісах України та Румунії. Розглянуто також транскордонні аспекти збереження в Карпатах великих хижих ссавців (карпатського бурого ведмеда, рисі та вовка) та створення у Марамороських горах транскордонного об'єкту Рамсарських водно-болотних угідь, до яких буде включена мережа високогірних озер та гірських річок і потоків на українсько-румунському прикордонні.

З доповідями та в обговоренні із цих питань виступили начальник служби охорони та науковий співробітник біосферного резервату «Гори Родней» Йон Мунтяну і Юшан Клаудіо, науковий співробітник інституту лісового менеджменту (м. Брашов) доктор Василь Михальчук, професор Федір Гамор та наукові співробітники Карпатського біосферного заповідника Василь Покинйчереда й Алла Козурак, директор природного парку «Гори Мараморощини» Каталіна Богдан, координатор проекту «Біорегіо Карпати» в Румунії Кристина Поп, представник румунського відділення WWF Костел Букур та інші.

Учасники семінару побачили, що по обидва боки кордону існують спільні екологічні проблеми. У зв'язку з глобальними кліматичними змінами, за останнє десятиріччя спостерігаються активізація інвазії ентомошкідників. Причому, найбільш вразливими виявляються монокультури смереки неаборигенного походження. Як в Румунії, так і в Україні методологічно схожими є шляхи виявлення, моніторингу та боротьби з осередками пошкоджень. Тут широко використовуються феромонні пастки, ловильні дерева, спалювання зараженої кори та вирубки пошкоджених дерев. Але, на думку румунських фахівців, з точки зору відновлення лісових екосистем, найбільш ефективними є методи без суцільних вирубок. Під час екскурсії у природу, нам продемонстрували великі площі суцільних зрубів, які через значний період часу так і не заліснились як слід. І навпаки, у тих пошкоджених короїдами місцях, де не проводилось вирубок, зараз ліс перебуває в хорошому стані, іде прекрасне природне поновлення. На місці монокультур появились здорові мішані деревостани.

На румунській стороні вдається зберігати достатньо крупні популяції великих хижих ссавців. Наприклад, на території національного парку «Гори Родней» загальною площею 47 тисяч гектарів зафіксовано 45 ведмедів, 34 рисі, 36 особин дикого kota та

49 вовків. В порівнянні до Карпатського біосферного заповідника – це значно більше. Але тут є набагато меншим антропогенний вплив, попри наявне бракон'єрство, більш дієвим є природоохоронне законодавство.

Для нас є дуже важливим румунський досвід ефективної охорони та менеджменту природоохоронних територій. Тут відсутня надмірна, як це є в Україні, централізація їх управління. Міністерство затверджує лише менеджмент-план і не видає лімітів та дозволів на природокористування. Це компетенція адміністрацій парків та резерватів. Тут категорично забороняється випас худоби у лісах та на верхній межі лісу. Власникам земель, що мають статус природоохоронних територій, передбачається відповідна компенсація із державного бюджету. Плата за відвідування територій національних парків та резерватів не передбачена законодавством Румунії. Без дозволу адміністрацій природоохоронних територій тут не допускається жодна господарська діяльність. Дуже важливим моментом є і той факт, що із часу вступу Румунії до Євросоюзу в зоні розташування

національних природних парків та біосферних резерватів капітально відремонтовано всі автомобільні дороги. Так, автомобільна дорога, яка веде із Сігету до міста Вішеу-де-Сус, яке є адміністративним центром природного парку «Гори Мараморощини», набула вигляду європейської автостради. А під'їзна дорога, що веде до самого контрольно-перепускного пункту біосферного резервату, від центральної автостради, на протязі десятків кілометрів перетворена на бетонку. В населеному пункті, що безпосередньо прилягає до масивів біосферного резервату, активно розбудовується туристична інфраструктура. Тут не видно слідів жодних рубок, навіть заготовлі дров, хоча газифікації тут також не помітно.

Румунські колеги проінформували учасників семінару про завершення роботи із підготовки пакету документів для подачі до ЮНЕСКО номінації щодо включення природного парку «Гори Мараморощини» та біосферного резервату «Гори Родней», які, разом із Карпатським біосферним заповідником, мають утворити транскордонний українсько-румунський біосферний резерват у Марамороських горах.

Порушувалось чимало й інших питань поглиблення українсько-румунської транскордонної співпраці. Зокрема, у контексті Доручення Президента України щодо збереження букових пралісів Карпат та сталого розвитку регіону їх розташування, нами запропоновано депутату румунського парламенту Івану Марочку та голові Союзу українців Румунії Степану Бучути розглянути проект, розроблений київським підприємцем Іваном Шостаком, щодо вивчення, у зв'язку із виповненням в наступному році 120-річчя завершення будівництва Марамороської ділянки Транскарпатської залізниці, можливостей відкриття руху пасажирського туристичного потягу за маршрутом Львів – Рахів – Клуз-Напока або Київ – Рахів – Клуз-Напока. Нагадаємо, що місто Клуз-Напока є промисловим, культурним та туристичним центром Трансільванії, займає друге місце після Бухареста за чисельністю населення (близько 350 тисяч чоловік) у Румунії. Знаходиться на відстані близько 200 кілометрів від Рахова, а з'єднує їх залізнична колія, яка в післявоєнний період на українській прикордонній ділянці не використовується. Встановлення транспортного сполучення між цими містами, безумовно, могло би дати значний поштовх для розвитку прикордонних територій як України, так і Румунії. І дуже приємно, що наші співрозмовники виявили готовність лобювати цей проект у румунському уряді. Дуже хотілось би, щоби керівництво Закарпатської області та Укрзалізниці теж із розумінням поставилось до цієї ініціативи.

Федір ГАМОР,
доктор біологічних наук, професор.

Душевна пожива

П'ЯТЬ СВЯТОЧНИХ ДНІВ МІСЯЦЯ ТРАВНЯ

Про місяць травень, який вже минає, можемо сказати дві основні новини. По-перше, те, що він є п'ятим місяцем, зарахованим від початку кожного року та містить і п'ять святочних днів, окрім неділь, а по-друге – останній місяць весни. Пом'яємо, весна – одна з найкращих, таких чудових днів навіть всього року.

Нарешті, хоча весна минає, ми не залишаємося зовсім сумними, тому що наприкінці днів місяця травня чути

мироносиць, як і день, взагалі, всіх жінок-християнок, а на слідує неділю, 11-го травня, буде День матері. В цей день маємо обов'язок привітати найдорожчих серцю людей – маму та бабусю: тих, кому ми завдячуємо життям, тих, без кого ми не уявляємось, тих, кому завжди маємо бути вдячні.

Про це відомо нам, що і Тарас Шевченко – геній української літератури – не закінчив писати «Кобзар» без того, щоб не присвятив вірш матері своїй, як у вірші «У нашій раї на землі...», 1849 р., де знаходимо і такі слова:

*У нашій раї на землі
Нічого кращого немає,
Як моя мати молода
З своїм дитяточком малим...*

Третій святочний день з присвятком становиться пам'яттю великомучениці Ірини, котра поруч з іншими мучениками, постраждала за віру Христову. Читаючи з книги «Життя святих», я мала нагоду зрозуміти, що вона була одинока дочка персидського царя Лічінія, переконаного поганина. Тому

що Ірина стала переконаною християнка, сам батько її у присутності трьох тисяч людей загнав табун коней, щоб розтрощили її. Один кінь з табуна вискочив і убиває не Ірину, а царя Лічінія. Пам'ять святої мучениці Ірини цього року припала якраз в неділю 18 травня.

Четверте свято – це День слов'янської писемності і культури. В цей день ранком в

богослужіння, заслужили вони від нас цієї честі і поваги, що в день їхньої пам'яті ми почестували їх так, як тому слід.

Нарешті, хочу лише згадати, що останнє, п'яте свято, досить велике свято, котре зараз переважно кожного року святкуємо наприкінці місяця травня, становиться святом Вознесіння Господнього. Це свято відзначається християнами всього світу на 40-й день після святого Воскресіння Господнього. Як правило, це відбувається в четвер шостого тижня, рахуючи з Дня Великодня.

Цифра в 40 днів не випадкове число. У багатьох місцях Святе Письмо подібний період часу пов'язує з великими і значними подіями нашої історії і встановлених Богом традицій. Наприклад, немовлят для подання в храм до Господа за законом Мойсея батьки приносили на 40-ий день. Сорок днів і сорок ночей Бог виливав на землю дощ у час, коли Ной перебував у ковчезі. Також сорок років Сини Ізраїлеві блудили, поки прийшли на обітовану землю.

Сорок днів і сорок ночей перебував пророк Мойсей на горі Синайській, хліба не їв і води не пив і написав на таблицях заповіді Божі. Сорок днів і сорок ночей Ісус Христос перебував і постив у пустелі – перед початком Своєї проповіді, і навіть і тоді смів до Нього приступити спокусник - диявол (Ев. Мт. 4, гл.).

І тепер, на сороковий день після свого Воскресіння, Христос повинен був відправитися в небесні оселі, щоб приготувати там відповідне місце для нас і сісти праворуч Бога Отця.

Здобувши перемогу над смертю, яка є страшним наслідком гріха, Спаситель Ісус Христос таким способом дав нам можливість мріяти, що і ми маємо можливість воскреснути із мертвих в славі Божій, якщо будемо старатися завжди творити волю Отця Небесного.

Ще хочу обов'язково уточнити, що в середу перед празника Вознесіння Господнього в нашій церкві відбувається Літургія, присвячена одданю празника Воскресіння Ісуса Христа. Християни, присутні в церкві, відчуваються так, як на свято Воскресіння, тому що, все богослужіння відбувається так само, як на Великдень. Також з цієї нагоди прощаються з вітанням

словами «Христос Воскрес!» Хоча Ісус Христос вознісся на небеса, ми переконані в словах, які Він Сам сказав: «Я з вами по всі дні, аж до кінця цього світу» (Мт. 20, 28). Ось так і ми прийшли до цього дійсного висновку, а саме того, що п'ятий місяць з року, тобто травень, містить також п'ять прекрасних церковних свят...

Симона ЛЕВА

духовний дзвін літа, також прекрасної пори року. Щодо місяця травня, хочу сказати, що він містив для нас повну радість. В першу чергу, радість весни, коли бачимо, що навколо нас все процвітає, навіть і земля готується віддати у свій час плоди свої, а по-друге, маємо можливість бути повні духовної радості зустрічаючи на протязі цього місяця аж п'ять святочних днів, про котрі дещо маю на меті написати.

Перше свято – це день Великомученика Юрія. Православна церква святкує його разом зі всіма християнами 6-го травня (за старим стилем). В цей день існує насправді велика веселість, тому що після відправи святої Божественної літургії, де християни мали можливість нагодуватися душевною поживою, вони повертаються до своїх домів і, за традицією з давніх-давен, відправляють своє стадо до господарів на толоку, на «мигуру», де відбувається так звана міра, а з цієї нагоди побажали вівчарям міцного здоров'я, багато успіхів, щоб добре займалися на пасовищах з стадом овець.

Не можемо не сказати ні те, що ні міра, ні гостина, яка відбувається з цієї нагоди, не починається без того, щоб там не був присутній священник разом з дяками та кураторами церкви. З цієї нагоди всі вони разом підносять молитву до Господа Бога, щоб це стадо та вівчарів сохранив Господь Бог від всілякого зла. Аж після посвячення кошари та стада овець слідує міра і гостина.

Через п'ять днів, а саме 11-го травня, слідує День матері. Хоча в церкві не призначене спеціально це свято, але я пам'ятаю слова нашого пана священника, котрий сказав у церкві ще 4-го травня в неділю те, що цей день є днем жінок

нашій церкві відбувається свята Божественна Літургія, на якій все богослужіння відбувається лише на старослов'янській церковній мові, хоча ми й українці.

Признаємо, що старослов'янська мова є мертвою. Але, маючи на увазі, що наші святі рівноапостоли Кирил і Мефодій були не лише апостолами всіх слов'янських меншин, а постаралися надати церкві на слов'янській мові всі книги церковні на

Біблійний конкурс

Приближаючись до Великого празника Воскресіння Господнього, Сігетська українська православна церква організувала вже 4-ий рік Біблійний конкурс для дітей нашої парафії, який відбувся в Квітну Неділю. Діти почали готуватися духовно для цього конкурсу, та головню для празника Воскресіння, приходячи сповідатися у Суботу Лазаря, а Причастя діставати в неділю рано.

Цього року конкурс був трохи відмінний від минулих років, тому що діти від 3-го до 12-го класів відповідали письмово на питання з Старого і Нового Завіту, а учні 0-2 класів відповідали усно, а також рисували різні ікони, стараючися, з серйозністю, робити це якнайкраще.

Брали участь слідуючі діти: Анішоряк Андрій, Бойчук Олександра і Еліас, Бойчук Адела і Раул, Дунка Штефана і Емануел, Гербіль Анастасія і Матей,

Нікулає Ерміонія, Прівігей Ана-Марія, Сакала Саша, Стенкулеску Аннемарі, Тот Ванеса. Поруч отця настоятеля прот. Миколи Лаврюка допомогали перевіряти дітей і Дунка Анджела, і Пісук Кармен. Премії, які діти отримали, були більшістю книги, але одні з них, які навчилися напам'ять і скільки біблійних стишків, отримали і маленькі грошові премії.

Честь і похвала не тільки учасникам, а також і батькам, тому що підготовка до цього Біблійного конкурсу була спільна праця сімей. Головно у нинішньому швидкому світі знайти, або зробити собі час для духовно-релігійної науки і розмови у сім'ї, – одна велика жертва, яку, правда, кожна сім'я зробить для власної користі. Тому що тільки тоді, коли родичі приступають до цієї проблеми серйозно, тільки тоді їхній труд передаватиме віру своїм дітям, стане успішним і задовільним...

От. Маріус М. ЛАВРЮК

До Дня матері

Тарас Шевченко: «У кожного своя доля...»

(Закінчення. Поч. в н-р 7-8/2014.)

Не сиджу, склавши руки. Деякий час очолювала районний провід Конгресу українських націоналістів. Нині опікуюся районною організацією дітей політв'язнів і репресованих.

Нещодавно членкині районної організації «Союз організацій інвалідів України» створили на Кіцманщині перший на Буковині жіночий комітет жінок-інвалідів. Одноголосно мене обрали його головою. Знаю, що перед нами стоїть велике завдання. У нашій державі нині є низка законів, які нас просто принижують. Наприклад, щороку треба проходити медико-соціальні експертні комісії навіть тим інвалідам, у кого ампутовані ноги.

Під час обговорення на засіданні піднімалися актуальні питання, які сьогодні хвилюють не тільки жінок-інвалідів, а й всю категорію людей з обмеженими фізичними можливостями. Це – пільги на оздоровлення, складнощі з влаштуванням на роботу. Залишається вкрай гострою проблема безбар'єрності для людей з інвалідністю. Будучи громадянами, люди з обмеженими фізичними можливостями мають такі, як і всі, права на вільне пересування, проживання, отримання інформації, доступ до органів влади. Обмеженість доступу людей на візках робить їх викинутими з життя, безпорадними, залежними від інших, а це порушує їх основні права. Пандуси ж потрібні не лише тим, хто пересувається на інвалідних візках, а й матері з дитиною у візку, або людині похилого віку, якій важко підніматися сходами. Що вже й

казати про облаштування під'їздів до лікарень, шкіл, дитсадків...

Тому, об'єднавшись у комітет, жінки-інваліди прагнуть мати активну життєву позицію, займатися підприємництвом, ініціювати вирішення соціальних питань, спонукувати управлінців до дії.

Вітаючи новостворений жіночий комітет жінок-інвалідів Кіцманщини, перший заступник голови райдержадміністрації Валентина Рухтурак запевнила: «Відтепер ми

Наталія Білова

працюватимемо разом і разом вирішуватимемо проблеми».

Голова Чернівецької обласної організації Всеукраїнської організації інвалідів «Союз організацій інвалідів України» Микола Рошко сказав: «Разом з весною розквітають і наші жінки, які є красивими, талановитими, сильними. Ми стараємося підтримати їх, щоб

вони могли завжди себе показати як на роботі, так і в спорті, мистецтві. Ми маємо чемпіонів України, учасників та переможців фестивалів. Вони – гордість нашого краю».

Приємно, що того дня до кіцманчан завітали делегації активістів районних організацій інвалідів із Сторожинеччини та Заставнівщини. Між жвавим обговоренням спільних проблем лунали українські та молдавські пісні. Відчувалося, що ці люди знають справжню вартість життя і вміють цінувати кожну хвилину. Адже сила слабких у єднанні.

Такі нелегкі долі склалися у цих двох жінок: матері і її дочки. Тож радіймо, що живемо довгі роки у мирі. Не чуємо зловісних гуркотів канонад. Над нами мирне небо. Маємо хліб і до хліба. Чого ще треба? Хіба-що здоров'я. Так що просімо нашого Господа Бога цього золотого скарбу людини. Порятуймо Україну від темного блюду. Хай наші політики спам'ятаються і не чубляться за високі пости! Не треба гучних баталій. Народу потрібно одне – поліпшення соціально-економічного стану держави, чесна і прозора політика керівників усіх рангів. І, щонайважливіше, справедливість, за яку треба боротися. Тож вклонімося Господу Богу і просімо в нього здоров'я, щастя і благополуччя в кожній родині, кожній сім'ї, для всієї нашої України.

Йосип ПАЛЯТИНСЬКИЙ,
член Національної спілки журналістів
України, м. Кіцмань, Чернівецька
область України

Чесно і тепло про «Зелену ліщину»

Про Український хор села Копашиль Карашсеверінського повіту

Сьогодні все більшу популярність в музичному українському середовищі Румунії має хор «Зелена ліщина», яка своїм репертуаром старается відроджувати фольклорний український генофонд, маючи можливості передати його наступним поколінням.

Хор «Зелена ліщина може вважатися і хором автентичним, або так званим етнографічним, для якого характерна локальна, локально-регіональна традиція, діалектна форма виконавства, що пов'язана з народним побутовим музикуванням.

Ентузіасти, як, наприклад, керівник хору професор Іван Лібер опрацьовує конкретну роботу з хором, проводить велику дослідницьку роботу по вивченню фольклору. Слід відмітити, що колектив хору «Зелена ліщина» здобув доброї слави завдяки своїм звучанням, манерою виконання, репертуаром і, може, виступати як можливим взірцем для новостворених українських колективів. Мета хору – вивчення не тільки загальновідомих українських пісень, а і досконалого вивчення регіональних стилів, манер.

Хор «Зелена ліщина», завдяки його керівнику, який добре розуміє свою справу, мету роботи виділяє велику увагу хормейстерській роботі, розвитку вокальних навичок співаків. Це все яскраво розвиває глибину та чарівність української народної пісні. Тому хор є частем гостим на всіх заходах, які проводяться в українських селах Румунії та за кордоном.

Хор «Зелена ліщина» бере та брав участь в численних заходах, які проводяться на теренах держави, виступає як у своєму селі Копашиль, у сусідніх селах карашсеверінських місцевостях, так і у містах і селах Румунії, де проживають українці: Тімішоарі, Арад, Тульчі, Бухаресті, в Мараморощині, на Закарпатті (Україну), Словаччині, Югославії.

Хор дуже часто виступав і до 1989 року в рамках фестивалю «Оспівування Румунії», коли співав на різних сценах країни серед інших авторитетних хорів.

Отже, хор «Зелена ліщина» активно працює в духовному просторі, зберігає духовні скарби українства шляхом музичного збереження. Сприяє відродженню та утвердженню духовних цінностей українського народу. Піднімає авторитет українців в Румунії та на міжнародному рівні. Має вокальні здібності та неповторну енергетику тембру народного голосу. Сділ зазначити, що хор «Зелена ліщина» – самобутній, неповторний своїм особливим звучанням, він черпаючи своє натхнення з народних джерел, збагачуючи перлини співучого фольклору українців. А творчий внесок і творчі здібності талановитого митця та диригента Івана Лібера в скарбницю хору збагатили творче життя колективу.

Хор «Зелена ліщина» є очевидною перлиною та гордістю українців Румунії!

Ірина-Люба ГОРВАТ

ТВОРЧА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА В ПОВІТІ ТІМІШ

Мистецьке ремесло почало розвиватися з давніх-давен, а починаючи з першої половини ХХ ст. мистецтво ремесла почали більше появлятися почали більше появились виставки, базари, ярмарки там, де талановиті руки жителів міста викладають різні вироблені речі, сувеніри тощо.

В теплий весняний день в суботу в кінці світлого тижня після Великодня відбулася гарна подія – зустріч в Тіміському музеї села, біля української хати.

Організував подію СУР, пан голова Тіміської філії СУР Юрій Глеба. Ініціатором події була голова жіночої організації в повіті п. Михаєла Бумбук, яка, на жаль, не змогла взяти участь оскільки бракувала з країни.

Відкрив подію голова Ю. Глеба. Він привітав усіх, зокрема, поважних гостей, першого заступника голови СУР д-ра філологічних наук п. Івана Робчука, який висловив подяку за можливість відвідати Банатський край, п. Тіміш, побачити досягнення філії. Пан депутат Іван Марочко так само висловив радість бути на зустрічі з українцями, які творять чудові речі, бажаючи їм здоров'я і успіхів далі, а також офіційні особи – Директор департаменту культурної редакції п. Раду Поп Чіпріан, шкільний інспектор п. Іван Кімпан та голова крайових організацій СУР п. Анна Блаж, голова організації Дарова, Одоля Корнищан, голова Готлоб, М. Брашовяну, г. орг. в Щуці, І. Ковач - з Лугожу, Гаврило Миколайчук з Араду - Тирнова та інші українці м. Тімішоари.

Після промови почалося відвідування стенду, до одного чудового стенду, де відбулося фарбування писанок. Прибули здалека, з місцевості Палтін дві буковинки, здібні писанкарки Василина Даріє і Георгіана Адам з спеціальними інструментами. Знаємо ж, що це давнє гуцульське писанкарське

мистецтво відоме вже по всіх країнах світу. Потім – виставка п. Марії Крішан з Готлобу, гарні вінки та віночки для дітей, для танцюристів. Для вироблення використовує різнокольорові стрічки і вузькі і широкі, робить квіти і все пришиває нитками в різних моделях. На моє питання, скільки часу потрібно для одного вінка, п. Марія відповіла що все залежить від моделі, форми, а так, приблизно день з половиною. Приблизились до виставки п. Іяна Теслевич з Лугожу, про ремесло якої я вже писала в газеті «Вільне слово», українські костюми, вишивані сорочки, ясно цвітні, прикрасили стенд. Далі група учнів з Щуки, Тімішоари, Драгомірешт

малювали на кераміці квіти, метеликів. Було видно улюблене вибирання і з'єднання кольорів та фантазію. Цікаво розписували на картоні свічкою і чорнилом, а п. Маріана Брашовяну наглядала за ними, як любителька мистецтва і української культури. Вона ж прийшла для виставки своєї картини – різні пейзажі на полотні і олії.

Я полюбила картини «Коні на березі моря», присвячені її діточкам і «Воскресіння Христове». Талановитий український

художник родом із села Зоріле живе у Тімішоарі – Борис Коваль..... подарував для української хати надзвичайний малюнок «Українська дерев'яна хата», яка стоїть у музеї села. Зачарувала глядачів і скульптура по дереву – таку акуратну роботу виробляє Маріш Йонуц із с. Щука – брами (ворота), різні речі, статуетки, всілякі декоративні речі для хати. Для різблення потрібні руки здібні, талановиті. Закінчили відвідування з гончарським ремеслом дочки п. Г. Миколайчука з повіту Арад, с. Тирнова. Милона і Параска показали, як виробляється глина, різні речі глиняні, руки молодих дівчат перетворили глину в різні речі. Коло

української хати всі відчувались приємно, лунали і українські пісні, мелодії, бо наш Степан Бучута грав на скрипці, підтримував атмосферу, словом всі добре відчувались, співали буковинські і марамороські пісні, а п. Марія Шулдак заграла на дрімбі. Я забула згадати і виставку п. Марії з Дарови з різними ляльками, одягненими в народні костюми, вбрання, які відносяться до кожного повіту країни. Марія Шулдак не така молода вже жінка, але залюблена змалку в ляльки займається, а тепер це її хобі – продає, творить і на замовлення. Все відбулося успішно, були журналісти, телебачення з Тімішоари TV-Europa-Nova. З боку журналу «Орізонт» журналіст Г. Костя сказав, що він любить українську культуру, традиції. Господарі наші на закінченні всіх пригощали смачними голубцями, які приготували жінки з с. Щука. Була паска, яйця, різні напитки. Я певна, що всі речі, вироблені чудовими і талановитими руками майстрів, автентичні, унікальні різноманітні наповнили наші душі почуттям радості, даруючи людям духовну красу.

Анна БЕРЕГІЙ

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

З 1-м ЧЕРВНЕМ ВАС, ДОРОГІ ДІТИ!

На Ваш день редакція газети «Вільне слово» бажає вам, дорогі діти, багато успіхів, щастя, затишку, мирного неба, щасливого дитинства!

Генеральна Асамблея ООН, «будучи приголомшеною величезною кількістю безневинних палестинських та ліванських дітей – жертв актів агресії Ізраїлю», пос-

Міжнародний день захисту дітей був встановлений 1949 р. Радою Міжнародної демократичної федерації жінок для того, щоб нагадувати дорослим, суспільству про те, що діти мають постійну потребу в їх турботі та захисті. Перший Міжнародний день захисту дітей був проведений в 1950 році.

Конвенція ООН про права дитини була одногосно прийнята Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 р. – після 30 років від прийняття Декларації прав дитини та через 10 років після Міжнародного Року Дитини.

А 4 червня Міжнародний день безневинних дітей – жертв агресії.

Започаткований Генеральною Асамблеєю ООН в 1982 р. на спеціальній сесії з питання про Палестину,

тановила відзначати 4 червня кожного року як Міжнародний день безневинних дітей – жертв агресії.

ПРИРОДА – ОЧИМА ДІТЕЙ

Прийшла весна! Природа своїм п'янким запахом огортає свій ясно-прозорий, кольоровий одяг, зустрічаючи нас, як справжня господиня. Приймає нас з любов'ю під своє тепле крило, мов у сні. Сьогодні, як ніколи, людина повинна знати, як охороняти природу від забруднення, як виправити свою особистість.

Ще від молодого віку,

природою і людиною, головнотї вплив на середовище.

Місія, яку нам – викладачам – дано – це сформуванати надійних

друзів середовища, постійних охоронців життя.

В цьому контексті учні школи «Мочарний» із села Верхня Рівна (Мараморощина), разом зі своєю учителькою, щороку садять по деревцях та квітах, щоб стати справжніми друзями природи.

майбутні дорослі нашої планети повинні навчитись, «чому» і «як» потрібно захищати природу, вивчати тісний зв'язок між

Джета-Орися ФАНГЛІ

ВИЗНАЧАЄМО ВІК ЗА РОЗМІРОМ ВЗУТТЯ

Вчені визначають вік дерев за кількістю кілець на зрізі стовбура, а ми з тобою визначимо твій вік за допомогою... розміру твого взуття. Так, це можливо!

1. Перевір розмір свого взуття та додай до нього два нулі.

Наприклад, у тебе 34-й розмір ноги. Додавши два нулі, результат буде 3400.

2. Відними від отриманого результату рік свого народження.

3. Додай до отриманого числа нинішній рік.

4. Уважно подивись на останні дві цифри результату. Це і буде твій вік.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ЗБІРНА РУМУНІЇ З ГІМНАСТИКИ ПОСІЛА I-е МІСЦЕ СЕРЕД КОМАНД НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЧЕМПІОНАТІ В СОФІЇ!

На Європейському чемпіонаті в Софії (Болгарія) румунські гімнастки завоювали золото серед команд. Румунська збірна з гімнастики під керівництвом талановитих та вимогливих тренерів – Маріани Бітанг та Октав'яна Белу і на цей раз зуміла показати свій рівень і посісти першенство серед команд.

Не можна не бути гордими подачивши цих чудових золотих дівчат! Успіхів і надалі Вам! Щоб всі вам завидували!

УСМІШКИ

Хлопчина налетів на перехожого.

- Куди це ти так поспішаєш, хлопче?

- Додому, щоб мене відшмагала мати.

- Невже тобі дуже цього хочеться?

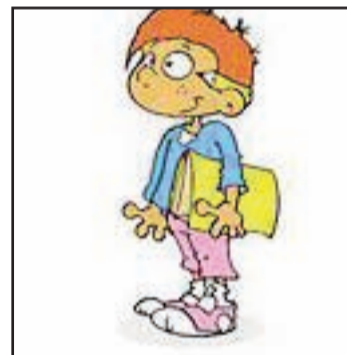
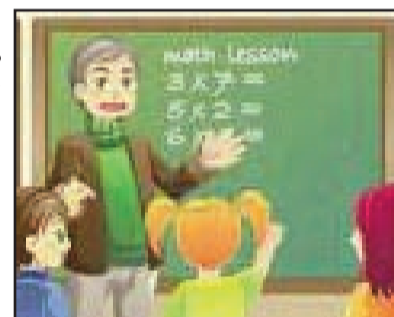
- Звичайно, ні. Але якщо я прийду додому після батька, то це зробить він.

На уроці Оленка звертається до Марії Іванівни:

- Я не можу зрозуміти, що ви написали в моєму зошиті.

- Я написала: «Пиши розбірливо».

- Мамо, мене вже не будуть називати найгіршим учнем!

- Дуже тішуся, синку, що ти став краще вчитися!

- Ні, до нас прийшов новий хлопчик, який вчиться ще гірше...

Чи знаєте ви, що...

Пісня «Рече та стогне Дніпр широкий...» своїм народженням завдячує Марку Кропивницькому. Про те, що слова належать Т. Г. Шевченку, відомо всім, а от автора неповторної мелодії мало хто знає. Це композитор і педагог Данило Крижанівський. Любитель українського театру, він часто слухав, з яким натхненням читав Кропивницький «Причинну» Т. Г. Шевченка. І у нього народилася думка покласти на музику окремі строфи цієї поеми. Вона дуже сподобалася Марку Лукичу, і він вирішив будь-що надрукувати її. Проте, обидва накладу збірок текстів з нотами (1884 та 1896 року), де була і ця

пісня, конфіскувала поліція. І тоді Кропивницький вирішив піти іншим шляхом.

В Одесі, де він на той час гастролював, з'явилися афіші, які запрошували на нову виставу. У призначений день простору залу, орендовану Марком Лукичем, заповнили робітники і студенти. Це був вечір пам'яті Кобзаря. У першому ряду сидів околотошний наглядч Рутковський. І ось, коли вистава добігала кінця, Кропивницький вийшов на авансцену і замість звичайної пісні, яку він повинен був виконувати за розвитком дії, могутнім голосом заспівав: «Рече та стогне Дніпр широкий...»

ДИТЯЧИЙ ТАБІР «АРТЕК» ПЕРЕЇХАВ У КАРПАТИ

Через окупування Криму Міжнародний дитячий табір «Артек» переїхав у Карпати.

Публіка мимоволі підхопилася з місць, зустрівши овацією нову пісню. Околотошний, оцінивши поведінку глядачів як політичну демонстрацію, покликав поліцію. Але на нього ніхто не звертав увагу. Кропивницький співав, а публіка, підхопивши урочисту мелодію, сміливо підспівувала йому. Так відбулося перше прилюдне виконання славнозвісної пісні, яка з часом стала широко відомою в народі.

Сторінки склала Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

ВІТАЄМО З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ

1. **Штефанію П'ЄТРАНУ** (3 травня 1985 р.) – секретаря редакції часопису «*Curierul ucraïnean*». Бажаючи вивчити одну із слов'янських мов, поступила на українське відділення Бухарестського університету, де вперше мала змогу почути її. Після закінчення факультету почала працювати у редакції румуномовного часопису Союзу українців Румунії. Бажаємо Штефанії багато успіхів у своїй праці і особистому житті!

2. **Івана РЕБОШАПКУ** (29 травня 1935 р.) – доктора філологічних наук, проф. Бухарестського університету, почесного професора Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, гос-

твового професора Університету Алберти (Канада, 1992-1993), члена Наукового товариства ім. Тараса Шевченка (Париж), автора книг з фольклору, літературознавчих досліджень. За плечима професора ціла плеяда випускників українського відділення Бухарестського університету, які вдячні йому за піклування та турботу, вони ставши талановитими викладачами української мови та літератури в Румунії. Велике Вам спасибі, пане професоре!

3. **Ледію СПІВАЛЮК** (31 травня 1954 р.) – викладача української мови та літератури марамороського села Вишавська Долина, випускницю українського відділення Сігетського ліцею ім. Драгоша

Воде та Бухарестського факультету іноземних мов. Ледія Співалюк активний член СУР, голова його місцевої організації. Вона докладає чимало зусиль для того, щоб її учні не лише брали участь в Олімпіадах з української мови, але й щоб здобували і гарні результати. Ледія Співалюк – вірний дописувач г. «Вільне слово». Багато успіхів і гарних результатів у роботі, п. Ледіє!

Вітаємо з круглою датою!

ХАЙ ПЛІДНОЮ І СОНЯЧНОЮ БУДЕ ВАША ДОРОГА, А ЖИТТЯ ХАЙ ПОДАРУЄ ВАМ НАДАЛІ ВЕСЕЛИХ ДНІВ ТА ЩИРИХ І ДОБРИХ ДРУЗІВ!

На Многії і Благії літа!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

ВАЖЛИВА ПОДІЯ МІСЯЦЯ ТРАВНЯ 2014 р.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ СІМ'І

Мені здається, що якраз цей день для кожного народу мав би стати одним з найголовніших в його історії. Адже, якщо буде сильна сім'я, де всі її члени будуть щасливими, будуть поважати себе та брати і подавати приклад своїм знайомим, як скріпленої, релігійної сім'ї, яка поважає Божі Закони поведінки – «Люби ближнього свого, як самого себе!», «Шануй батька й матір свою!», – то в тому суспільстві буде менше клопотів чи з дітьми сиротами, а чи з тими, яких мати покидає/підкидає, як зозуля свої яйця в чужій гнізді, зі старшими, які шукають і не завжди знаходять притулку не те, що в своїх рідних, яким дали життя, яких виховали з любов'ю, а навіть у будинках для старих, де вони зазнають часто недостатків, збитків, то у світі й буде мир. Адже щасливі сім'ї не шукають заподіяти зло ближньому своєму, бо думають, по-перше, про членів своєї родини, про щасливі очі дочки чи синопка свого, які з довір'ям і любов'ю підносять на своїх батьків і бабусю, і дідуся, кладуть свою маленькі рученьки в їхні великі долоні, знаючи, що вони їм все скажуть, все на світі подарують.

Тим більше в ці часи, коли сім'ї терплять через економічні нестатки, батьки йдуть світ за очі шукати

роботи, а дітей залишають на близьких, чи знайомих (в кращому випадку), то діти терплять, не маючи душевної батьківської підтримки. Для їх захисту резолюцією 44/82 Генеральна асамблея ООН проголосила 1994 р. Міжнародним Роком Родини під гаслом: «Будувати

найменшу демократичну клітину в серці суспільства». І з того часу 15 травня відзначається Міжнародний день сім'ї для того, щоб примусити суспільства приділяти більше уваги численним проблемам сім'ї у різних країнах світу, її правам.

ООН розглядає сім'ю як основну клітину суспільства, яка зберігає людські цінності, культуру, завдяки якій міцніє і розвивається держава, звертає

увагу на справедливий розподіл як заробіткової, так і домашньої праці між чоловіком і жінкою.

Ще 1980 р., коли Україна не була вільною, СКУ і СФУЖО були єдиними захисниками українських прав, говорили світові про її поневолення, боролись за її існування як вільної держави з її віковичною історією, проголосивши «Світову декаду української родини», яка закінчилась в 1990 році, в той час, коли ООН проголошувала 1994 рік «Міжнародним Роком Родини». Комісією Декади Української Родини очолила пані Оксана Бризгун-Соколик, представниця СФУЖО і майбутня її голова з 1992 по 2002 рр.

СФУЖО завжди звертала увагу на моральні цінності християнської родини, вона розуміючи, що лише таким чином можна затримати український дух, боротися з асиміляцією в далекому від України англословному світі, адже «сильні родини творять сильне суспільство, яке будує сильні народи».

Шануймо і оцінюймо свої родини, захищаймо їх права і гідність їх членів!

Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»
Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.